
OBSAH

PODĚKOVÁNÍ	11
1. PŘEDMLUVA	13
2. PŘEDMLUVA	15
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	19
1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	21
1.1 Co je to „zdraví“?	21
1.2 K pojmu „postižení“	25
1.3 Duševní porucha a duševní nemoc	27
1.4 Právní subjektivita, způsobilost k právním úkonům, právní jednání a svéprávnost	29
2. PŘÍSTUPY K LIDEM S POSTIŽENÍM	33
2.1 Model medicínský	33
2.2 Model sociální	36
2.3 Právní terapie	39
3. MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY A PRÁVA LIDÍ S POSTIŽENÍM	43
3.1 Dokumenty Rady Evropy	43
3.1.1 Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod	43
3.1.2 Evropská úmluva o lidských právech a biomedicíně	45
3.1.3 Doporučení R 99 (4) Výboru ministrů členským státům o zásadách právní ochrany dospělých nezpůsobilých osob	45
3.1.4 Doporučení Rec (2006) 5 Výboru ministrů členským státům o Akčním plánu Rady Evropy na podporu práv a plného zapojení lidí s postižením do společnosti: zlepšování kvality života lidí s postižením v Evropě v letech 2006 až 2015	46

3.1.5	Návrh Doporučení Výboru ministrů členským státům o zásadách týkajících se trvalých plných mocí a předběžných právních prohlášení pro případ nezpůsobilosti	46
3.2	Dokumenty OSN	47
3.2.1	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech	48
3.2.2	Úmluva o právech osob se zdravotním postižením	48
3.2.3	Právně nezávazné dokumenty	50
4.	HISTORICKÁ PERSPEKTIVA	53
4.1	Právo římské	54
4.2	Období od roku 1811 do roku 1950	56
4.3	První socialistický občanský zákoník z roku 1950	58
4.4	Občanský zákoník z roku 1964	61
5.	ČLOVĚK S DUŠEVNÍM POSTIŽENÍM A JEHO PRÁVNÍ JEDNÁNÍ	63
5.1	Způsobilost rozhodovat se a její posouzení	63
5.1.1	Test statusový	64
5.1.2	Test funkční	66
5.1.3	Test podle výsledku	68
5.2	Zásahy do způsobilosti právně jednat a jejich význam pro člověka s postižením	68
5.2.1	Náhradní rozhodování jako zásah do důstojnosti člověka s postižením	70
5.2.1.1	<i>Judikatura Evropského soudu pro lidská práva .....</i>	<i>71</i>
5.2.1.2	<i>Způsobilost k právním úkonům v judikatuře Ústavního soudu ČR .....</i>	<i>75</i>
5.2.2	Psychologické aspekty náhradního rozhodování	79
5.3	Alternativy k zásahu do způsobilosti rozhodovat se samostatně	83
5.3.1	Podporované rozhodování	84
5.3.2	Náhradní rozhodování bez zásahu do způsobilosti právně jednat	91
5.3.3	Plné mocí a předběžná právní prohlášení	92

6. NÁHRADNÍ ROZHODOVÁNÍ A PROSTŘEDKY OCHRANY ČLOVĚKA S POSTIŽENÍM V ČESKÉ PERSPEKTIVĚ	97
6.1 Zbavení a omezení způsobilosti k právním úkonům	97
6.1.1 Informovaný souhlas a otázka hospitalizace proti vůli člověka zbaveného nebo omezeného ve způsobilosti k právním úkonům	101
6.1.1.1 <i>K otázce tzv. faktické způsobilosti</i>	102
6.1.1.2 <i>Problém hospitalizace proti vůli člověka zbaveného nebo omezeného ve způsobilosti k právním úkonům</i>	104
6.1.2 Zbavení způsobilosti k právním úkonům jako překážka výkonu volebního práva	107
6.1.3 Problém omezení procesní způsobilosti	111
6.2 Alternativa k zásahu do způsobilosti k právním úkonům ...	113
6.2.1 Neplatnost právních úkonů	114
6.2.1.1 <i>Absolutní neplatnost právního úkonu učiněného v duševní poruše</i>	114
6.2.1.2 <i>Relativní neplatnost právního úkonu</i>	117
6.2.2 Možnost odstoupit od smlouvy uzavřené v tísní za nápadně nevýhodných podmínek	120
6.2.3 Opatrovník bez omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům	120
6.2.4 Zastupování na základě plné moci	121
6.2.5 Osobní bankrot	122
6.2.6 Terénní asistenční služba	123
7. SYSTÉM OPATROVNICTVÍ LIDÍ S DUŠEVNÍM POSTIŽENÍM	125
7.1 Typologie opatrovnických systémů a jejich východiska	125
7.2 Systém opatrovnictví v České republice	128
7.2.1 Soukromý opatrovník	129
7.2.2 Veřejný opatrovník	131
7.3 Kontrola opatrovníka	132
8. ZPŮSOBILOST K PRÁVNÍMU JEDNÁNÍ DE LEGE FERENDA	135
8.1 Podpůrná opatření (alternativy)	135
8.1.1 Předběžná právní prohlášení	135
8.1.2 Nápomoc při rozhodování	137

8.1.3	Zastoupení členem domácnosti	138
8.1.4	Opatrovnictví bez omezení svéprávnosti	139
8.2	Omezení svéprávnosti	140
8.2.1	Důsledky omezení svéprávnosti pro právní jednání člověka	140
8.2.2	Podmínky zásahu do svéprávnosti	141
8.2.3	Časové omezení zásahu do svéprávnosti	142
8.3	Postavení a kontrola opatrovníka	143
8.3.1	Výběr opatrovníka	143
8.3.2	Povinnosti opatrovníka	144
8.3.3	Opatrovnická rada	145
8.3.4	Práva opatrovance	146
8.3.5	Činnost soudu	146
9.	VYBRANÉ ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY	149
9.1	Německo	149
9.2	Rakousko	150
9.3	Švédsko	151
9.4	Francie	152
9.5	Japonsko	153
9.6	Velká Británie	154
9.7	Kanada – Ontario	156
9.8	Nový Zéland	157
9.9	Maďarsko	159
ZÁVĚR		161
PŘEHLED POUŽITÝCH PRAMENŮ		163
1.	Odborné publikace	163
2.	Vnitrostátní právní normy	170
2.1	Česká republika	170
2.2	Velká Británie	171
2.3	Skotsko	171
2.4	Kanada	171
2.5	Německo	171
2.6	Rakousko	171
2.7	Maďarsko	172
2.8	Švédsko	172
2.9	Francie	172
2.10	Japonsko	172

2.11. Nový Zéland	172
3. Dokumenty mezinárodního práva:	172
4. Soudní rozhodnutí	173
Příloha č. 1 – Úmluva o právech osob se zdravotním postížením	175
Příloha č. 2 – Doporučení Výboru ministrů členskými státy ohledně zásad péče o ochranu nezpůsobilých dospělých osob z dne 28. 2. 1999	211
VĚCNÝ REJSTŘÍK	221